

Η τύχη βοηθάει όσους τολμοῦν

του Νικ. Λ.Γ. Λιναρδάτου

«**Μ**ακροοικονομική σταθερότητα. Δημοσιονομική πειθαρχία. Έξασφαλισμένα δικαιώματα ιδιοκτησίας. Κατά τό δυνατόν απρόσκοπτη λειτουργία των αγορών. Έλεύθερο εμπόριο. Ευρεία φορολογική βάση με σχετικά χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές. Σταθερό, πρακτικό και ανταποδοτικό φορολογικό σύστημα. Περιορισμένο, στρατηγικά σκεπτόμενο, όρθολογικά οργανωμένο και αξιόπιστο κράτος. Ανεξάρτητοι θεσμοί που να υπηρετούν τό δημόσιο συμφέρον και όχι επί μέρους συμφέροντα. Πολιτική σταθερότητα. Έπιχειρηματική νοστορία». Αύτα είναι γενικώς παραδεκτά -όπως παρατηρούν οι πανεπιστημιακοί καθηγητές Δημήτρης Β. Παπούλιας και Χαρίδημος Κ. Τσοῦκας (Κατευθύνσεις γιά τή Μεταρρύθμιση του Κράτους, έκδ. Καστανιώτη, 1998, σελ. 9)- χαρακτηριστικά πολιτικής, που προωθεί τήν οικονομική ανάπτυξη.

Άμέσως καταλαβαίνει κανείς τό θεόρατο μέγεθος τής ύστερήσεως τής ελληνικής οικονομίας. Μέ ανάλογες επιπτώσεις επί τής ελληνικής κοινωνίας. Καί τήν αδήριτη ανάγκη έπιχειρηματικών μεταρρυθμίσεων. Μερικές από τίς όποιες (λίγες τόν αριθμό) εξαγγέλλει ή παρούσα κυβέρνηση μας. Σε καμμία σήμερα από τίς πολιτικές αυτές εκφάνσεις ή χώρα μας δέν αξιολογείται θετικά. Όπως καί σε θέματα κοινωνικής πολιτικής (παιδεία, υγεία, ασφάλιση κ.λπ.). Η κατάσταση έπηρεσε αυτήν τή γενικευμένη άρνητική τροπή από τήν πρώτη κυβέρνηση Άνδρέα Παπανδρέου. «Η οικονομική διαχείριση του Άνδρέα Παπανδρέου ως πρωθυπουργού ήταν από ούδέτερη έως καταστροφική γιά τή χώρα» (Θεόδωρος Πάγκαλος, περιοδικό SYMBOL, 18-19/5/2002).

Πρωτίτερα σε μερικά από τά πολιτικά αύτα κεφάλαια, τή μακροοικονομική σταθερότητα, τή δημοσιονομική πειθαρχία, τήν πολιτική σταθερότητα, διαπιστώνονταν ικανοποιητικές επιδόσεις. Σήμερα, ακόμα καί στο κεφάλαιο τής πολιτικής σταθερότητας όπισθοβατούμε. Από τήν έπομένη των εκλογών άμφισθητείται ως καί ή νομοποίηση τής κυβερνήσεως να νομοθετεί (καί να κυβερνάει). «Η κυβέρνηση πήρε από τό Λαό ψηφο άνοχής». Γιώργος Α. Παπανδρέου 15 Νοεμβρίου.

Η κυβέρνηση Κώστα Καραμανλή θέλει να χαρακτηρίζεται ως κυβέρνηση μεταρρυθμίσεων. Καί πράγματι προτείνει όρισμένες μεταρρυθμίσεις. Δειλές καί άνεπαρκείς, λένε πολλοί. Κι εγώ μαζί τους. Δικαιολογημένοι να τό λέμε. Πιστεύω. Άλλά πάντως κάποιες μεταρρυθμίσεις.

Πώς όμως πραγματοποιούνται; Αυτό είναι τό άμέσως έπόμενο πρόβλημα. Οι μεταρρυθμίσεις. Αύτες οι δειλές καί άνεπαρκείς. Χρειάζεται σχεδιασμός. Πρώτον. Όστερα θα έλεγα ότι μπορεί να εφαρμοσθούν τρεις προσεγγίσεις. Στην πρώτη, τήν πιο καθαρή μορφή του, τό σχέδιο λειτουργεί άφ' έαυτού, διότι με τήν ποιότητά του, τά έπιχειρήματά του, τήν αίτιολόγησή του πείθει τούς έμπλεκόμενους σε αύτό καί όσους ύφίστανται τίς συνέπειές του. Η δεύτερη προσέγγιση βασίζεται στην κρατική πρωτοβουλία καί ίσχύ. Η τρίτη τέλος στηρίζεται σε μιά, ως τήν χαρακτηρίσουμε, κορπορατιστική φόρμουλα διαχείρισεως των κοινωνικών θεμάτων.

Θεωρητικά θα έπρεπε στην χώρα μας οι μεταρρυθμίσεις να πραγματοποιούνται με κάποιο συνδυασμό των τριών προσεγγίσεων. Κυρίως των δύο πρώτων. Επί κυβερνήσεων όμως ΠΑΣΟΚ τά εργατικά συνδικάτα, κυρίως δέ τά του δημόσιου τομέα, απέκτησαν ύπερμετρη δύναμη. Έπαιζαν βεβαίως τό παιγνίδι των πασοκικών κυβερνήσεων. Κορπορατισμός. Χαρακτηριστικό αύταρχικών καθεστώτων. Σήμερα τά έξιπηρετούμενα από τά συνδικάτα ειδικά συμφέροντα παρεμβάλλονται σε κάθε μεταρρυθμιστική διαδικασία. Τίποτα να μην αλλάξει. Καί γιά πολιτικούς λόγους. Οι εργατικές συντεχνίες, βλέπεις, κατά τό μεγαλύτερο μέρος εξακολουθούν να έλέγχονται από τό ΠΑΣΟΚ (συγκοινωνούντα άγγεία) καί τά άριστερά κινήματα. Έχουν βολευτεί. Να μη θιγούν τά κεκτημένα. Πώς όμως έκτήθησαν;

Τελικώς εκπροσωπούν κατ' έξοχήν τούς προνομιούχους τής σημερινής κοινωνίας μας. Πού είναι ασφαλώς οι εργαζόμενοι στον δημόσιο τομέα. Καί αυτοί θέβαια, πετώντας στο καλάθι των άχρήστων κάθε έννοια γενικού καλού καί δημόσιου συμφέροντος, άντιστέκονται πολεμώντας με νύχια καί με δόντια κάθε πρόθεση ή/καί προσπάθεια μεταρρυθμίσεων. Μεταρρυθμίσεων, οι όποιες αν δέν γίνουν, καί μάλιστα έγκαίρως, ή ελληνική οικονομία θα βουλιάξει. Καί ή ελληνική κοινωνία θα άποσυντεθεί.

Η συνέχεια στην τελευταία σελίδα

Ἡ τύχη βοηθάει ὄσους τολμοῦν

τοῦ Νικ. Λ.Γ. Λιναρδάτου

88α

Σήμερα, μπροστά στο ἀδιέξοδο πού προκαλοῦν ἡ πρόθεση μεταρρυθμίσεων ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς κυβερνήσεως καὶ ἡ ἀντίθεση τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἐφευρέθηκε ὡς διέξοδος ὁ διάλογος. Ἡ ἐπίκληση ὁμῶς καὶ «ἡ φλυαρία περὶ διαλόγου» (βλέπε Δ. Παπούλια κ.λπ.) δὲν θὰ ὀδηγήσουν ποτέ σὲ λύσεις. Χρειάζεται ἀποφασιστικότητα. Καὶ τόλμη. Πρὸς δύο κατευθύνσεις. Πρὸς περιορισμὸ τῆς ὑπερχειλίζουσας ἰσχύος τοῦ κομματικοῦ συνδικαλισμοῦ. Καὶ πρὸς ἐπαναφορὰ τῆς συζητήσεως στὸν φυσικὸ, τὸν συνταγματικὰ καθορισμένο χώρο τῆς. Πού δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὴ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων. Ἀπὸ κάπου καὶ κάπως πρέπει νὰ ἀρχίσουμε νὰ σεβόμαστε τὸν κοινοβουλευτικὸ χαρακτήρα τοῦ πολιτεύματός μας.

Ἀπὸ τὸ Σύνταγμα (ἀπὸ τὴν ἀναθεώρηση τοῦ 2001) προβλέπεται ἐπίσης προκαταρκτικὸς διάλογος στὴν Οἰκονομικὴ καὶ Κοινωνικὴ Ἐπιτροπὴ «...ἀποστολὴ τῆς ὁποίας εἶναι ἡ διεξαγωγὴ τοῦ κοινωνικοῦ διαλόγου γιὰ τὴ γενικὴ πολιτικὴ τῆς χώρας καὶ ἰδίως γιὰ τὶς κατευθύνσεις τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς, καθὼς καὶ ἡ διατύπωση γνώμης ἐπὶ τῶν νομοσχεδίων καὶ προτάσεων νόμων πού παραπέμπονται σὲ αὐτὴν (ἄρθρο 82 παρ. 3). Ἄς πάψει λοιπὸν ἡ φαρσοκωμῶδία τοῦ ἐξωθεσμικοῦ κοινωνικοῦ διαλόγου.

«**Καλὸς γὰρ ὁ κίνδυνος**» (ἄξιζει νὰ διακινδυνεύει κανεὶς γιὰ κάτι καλὸ, Πλάτωνος Φαῖδων). «Μεγάλαια πράγματα μεγάλοις κινδύνοις ἐθέλει καταϊρρέεσθαι» (τὰ μεγάλα πράγματα ἐπιτελοῦνται μὲ μεγάλους κινδύνους, Ἡροδότου Ἱστορία). «Κρέσσον πάντα θαρσέοντα ἡμῖσι τῶν δεινῶν πάσχειν μάλλον ἢ πᾶν χρῆμα προδειμαίνοντα μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν» (καλύτερα νὰ τολμᾷει κανεὶς καὶ νὰ παθαίνει τὶς μισὲς συμφορὲς, παρά νὰ μὴν ἐπιχειρεῖ τίποτε ἀπὸ φόβο μήπως πάθει τίποτε, Ἡροδότου Ἱστορία). «Πρὸς σοφία μὲν ἔχειν τολμᾶν μάλα συμφέρον ἐστὶ. Χωρὶς δὲ βλαβερὴ καὶ κακότητι φέρει» (κοντὰ στὴ γνώση ἡ τόλμη εἶναι πολὺ ὠφέλιμη. Χωρὶς αὐτὴν ἡ γνώση εἶναι βλαβερὴ καὶ φέρνει ἀσημαντότητα, Εὐθνος, σοφιστῆς καὶ ἐλεγειακὸς ποιητῆς). «Τόλμα πράξιος ἀρχή...» (ἡ τόλμη εἶναι ἡ ἀρχὴ κάθε πράξεως, Δημόκριτος). «Διαφερόντων γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν, ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι» (γιατί καὶ σ' αὐτὸ διαφέρουμε, ὅτι δηλαδὴ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι καὶ πολὺ μεγάλη τόλμη ἔχουμε καὶ συλλογιζόμαστε γιὰ ὅσα θὰ ἐπιχειρήσομε, Περικλέους Ἐπιτάφιος). «Θαρσεῖν χρή. Τάχ' αὐριον ἔσσειτ' ἄμεινον» (χρειάζεται θάρρος, ἴσως αὐριο νὰ 'ναι καλύτερα, Θεόκριτος). Καὶ γιὰ τὸν ὑπουργὸ προσωπικῶς: «Θαρσαλέος γὰρ ἀνὴρ ἐν πᾶσι ἀμείνων ἐργοῖσιν τελέθει» (γιατί ὁ θαρραλέος ἄνδρας σὲ κάθε πράξει καλύτερα τὰ καταφέρνει, Ὀμήρου Ὀδύσεια).

Ἐπικαλοῦμαι τὴ μαρτυρία ὄλων αὐτῶν τῶν διαπρεπῶν προγόνων μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ εἶναι πιὸ πειστικοὶ ἀπὸ τοὺς σύγχρονους συμπολίτες μας. Οἱ ὅποιοι, παρ' ὅτι ἐπικουρούμενοι καὶ ἀπὸ τὶς σχετικὲς δημοσκοπήσεις (!) δὲν ἐκατάφεραν νὰ προωθήσουν τὸ ἀσφαλίστικο γιὰ παράδειγμα. Νὰ σπρώξουν τὴ διστακτικὴ καὶ ἀναποφάσιστη κυβερνήσή μας νὰ καταπιαστεῖ σοβαρὰ μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀσφαλίστικο ὑποστήματος τῆς χώρας καὶ νὰ ἀφήσει στὴν ἄκρη τὴν παραφιλολογία τοῦ διαλόγου. Εἶναι πρόβλημα, τὸ ὁποῖο, ὅπως λένε ὅλοι ντόπιοι, ξένοι, διεθνεῖς, μπορεῖ μέσα στὶς προσεχεῖς δύο-τρὲς δεκαετίες νὰ διαλύσει τὴν ἐλληνικὴ κοινωνία. Ἄν δὲν ἀντιμετωπισθεῖ ἀπὸ τώρα. Μὲ σοβαρότητα καὶ τόλμη.

Ἐλπίζω πὼς πρόγονοι μὲ κύρος, ὅπως ὁ Ὀμηρος, ὁ Περικλῆς, ὁ Ἡρόδοτος θὰ εἶναι πιὸ ἀποτελεσματικοὶ. Ἀπὸ τὸ νὰ ἀραδιάσω καὶ ἐγὼ -ὅπως τόσο ἄλλοι, μὲ μεγαλύτερη μάλιστα γνώση τοῦ θέματος καὶ δύναμη πειθοῦς- ὅποια ἐπιχειρήματα θὰ μποροῦσα νὰ σκαρφιστῶ. Τὸ λέει καὶ ὁ Νικολά Σαρκοζὺ (πρόλογος στοῦ βιβλίου του «Tempslage»): «Ἡ τόλμη μπορεῖ νὰ ἀποδειχτεῖ πιὸ συνετὴ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ σῦνεση».